

A betűrend

A magyar ábécé betűi:

A,á,b,c,cs,d,dz,dzs,e,é,f,g,gy,h,i,í,j,k,l,m,n,ny,o,ó,ö,ő,p,q, r s ,sz,t,ty,u,ú,ü,ű,v,w,x,z,zs.

A szótárak, névsorok,tartalomjegyzékek , telefonkönyvek stb. az ábécé betűinek sorrendje szerint, betűrendben sorolják fel a szavakat. Így könnyebb megkeresni neveket, információkat.

A betűrendbe való állítás szabályai:

1. Ha különbözik a szavak első betűje, az ábécé betűinek sorrendje szerint történik a betűrendbe sorolás.
Pl. alma, barack, cseresznye, dinnye, eper, füge.
2. Ha a szavak első betűje azonos, akkor a következő, nem azonos betűt vesszük figyelembe az egyes szavakban.
Pl. kép, képes, képtár, képzel, kér, kérdez, kérdője, kéreget.
3. Az egyes magánhangzók rövid és hosszú változatát jelölő betűket(a-á, e-é, i-í, o-ó,ö-ő,u-ú, ü-ű) egyenlő értékűnek, azonosnak vesszük, a betűrendbe szedéskor nem vesszük figyelembe a rövid-hosszú magánhangzót.
Pl. ebéd, éber, ecet, édes, ég, egy, élet, eleven, ellen.
Tehát pl. éber hamarabb van, mint az ecet, mert az e-é egyenértékű, a következő betűt vesszük figyelembe, tehát a b a c előtt van.
4. Az idegen betűcsoportokat a betűjel alapján tesszük betűrendbe, nem az ejtés alapján.
Pl. Ambrus, Balla, Chis (bár K-nak olvassuk, C-nek írjuk).

Feladat:

1. Tedd betűrendbe az osztályotok lányainak keresztnévét!
2. Tedd betűrendbe a fiúk keresztnévét!
3. Tedd betűrendbe a következő szavakat:
Okos, óbor, omlik, ott, óváros, oktondi, ócska, olvas.
Alszik, álmos, Ati, amott, ág, ágy, az, Ági
Iszik, így, ibolya, ír, így, izzik, integet, István.

Feladatlap

V. osztály

1. Másold le szótagolva az alábbi mondatokat:
 - A nappali lepkék színpompás pikkelyköntöse csodálatos.
 - A pontyok fickándoztak a halastóban.
 - Ártatlan gyermek volt még akkoriban.
 - Régen parázzsal töltötték meg a vasalót.
 - Kiváló reflexszel mentette meg életünket.
2. Állítsd betűrendbe a következő szavakat:
 - Zebra, kígyó, cet, elefánt, tigris, farkas, nyúl
 - Cet, cukkini, Cecília, cunami, Ceylon, ceruza, cuki
 - Ing, irígy, ibolya, így, inna, írisz, itt, India
3. Melyik szó nincs a helyén? Húzd alá! Írd le megfelelő sorrendben a szavakat!
 - a. Washington, Wales, Weöres Sándor, Wesselényi Miklós
 - b. Ballag, bámul, bandukol, bandita
 - c. ma reggel, ma délben, ma délután, ma este.
4. Tedd betűrendbe a következő mondat szavait:

„Amikor kiértek a nagy sík víz partjára, a madarak fel sem rebbentek.”
(Fekete István: Tüskevár)

 - a. Írj ki egy mély hangrendű szót!
 - b. Írj ki egy magas hangrendű szót!
 - c. Írj ki egy vegyes hangrendű szót!
 - d. Mely szavakban történt illeszkedés a szó és toldalék között? Megjegyzés: pl. magas hangrendű szó+magas hangú toldalék stb. –ez az illeszkedés, emlékeztek?

Szótagolási gyakorlatok

Válasszátok el az alábbi mondatokat a lehető legtöbb lehetséges helyen!

1. A gazdasági épületek hátul az udvarban találhatóak.
2. Itt belül valami szúrja a lábam.
3. Kívül tágasabb.
4. Nem dolgoztam messze a szülői háztól, ahol nevelkedtem.
5. Azzal sincs tisztában, milyen érzelmekkel viseltetem a lányok iránt.
6. A zebrológia a zebrákról szóló tudomány.
7. Az utóbbi hónapokban elfoglaltabb volt, mint korábban bármikor.
8. Mici addig nem maradt veszteg, míg ki nem engedték az erkélyre,
9. Arra kért, töltsük együtt az estét.
10. Ebben a kérdésben nagyjából egyezik a véleményünk.
11. Továbbra is elégedetlenkedtek a készülő fejszobor miatt.
12. Erre a mondatra azonnal kell reagálnia.
13. Miért jöttél ennyire későn haza?
14. Tőlünk ötven méterre narancssárgán, feketén mintázott hernyók „legelnek.”
15. A nappali lepkék színpompás pikkelyköntöse csodálatos.
16. A másik falig húzták a szekrényt.
17. Az edzésen körülfutották a pályát.
18. A bodza bogyójából ízletes lekvárt főznek.
19. A pontyok fickándoztak a halastóban.
20. Nem azzal a hajóval mentünk, hanem a Tihannyal.
21. A findzsában gőzölgött a forró teájuk.
22. Kellemetlen szembetegség a közellátás.
23. A bürokrácia az ember egyik legnagyobb ellensége.
24. Tóthék estefelé az utcájukban sétáltak.
25. A baldachin színes textíliából készült.
26. Ne titkolóddzanak annyira!
27. A menedzser elküldte a művész akvarelljeit a kiállításra.
28. Ezt az ügyet is diszkréten kezelték.
29. A költő disztichonban írta a verseit.
30. Elfelejtett indexelni a sarok előtt.